

KULTUR & NÖJE

Redaktör: Catarina Nitz, 016-15 62 20, catarina.nitz@ekuriren.se Eva Axelsson, 016-15 61 72, eva.axelsson@ekuriren.se Anne-Lie Andersson, 016-15 61 83, anne-lie.andersson@ekuriren.se

Sörmländska deckarfakta

- **Carin Gerhardsen** från Katrineholm har gjort succé med åtta deckare i Hammarbyserien. Sveriges första detektivroman "Stockholms-detektiven" (1893) utspelade sig till stora delar i Eskilstuna och blev kontroversiell då den släpptes.
- **Svenska Deckarbiblioteket** ligger i Eskilstuna. Här brukar Svenska Deckarakademin, som bland annat utser årets Bästa svenska kriminalroman, hålla sina möten.

Sörmländska Harpsund utgör fonden i deckare av både Bo Baldersson och Liza Marklund. FOTO: ARKIVBILD

Sörmland myllrar av detektiver

Sörmland skulle faktiskt kunna kallas Sveriges Deckarmecka. För även om Ystad och Österlen brukar sno åt sig titeln, med en hel turistindustri som vuxit i fram i Wallanders fotspår genom landskapet och Henning Mankells svårslagna framgångar, kvarstår några oemotsägliga fakta: Sveriges allra första deckare från 1893 utspelade sig i Eskilstuna.

Liza Marklunds legendariska gestalt Annika Bengtzon, som senare blivit huvudperson i både filmer och klassanalyser, har sina rötter i Hälleforsnäs. Dessutom heter en av de senaste årens mest glittrande deckardrottningar, med böcker översatta i många länder, Carin

Gerhardsen och är från Katrineholm. Räcker inte det kan, bland mycket annat, tilläggas att en av Sveriges största deckarförfattare Åsa Larsson numer bor i Mariefred och har skrivit många av sina böcker i Sörmland.

Men, för att ta det från början. Sveriges första deckare hette "Stockholms-detektiven",

och trots titeln utspelade den sig alltså till stora delar i Eskilstuna. Författaren kallade sig Prins Pierre, om pseudonymen var avsedd att föra tankarna till Frankrike där genren redan var etablerad får vara osagt. Hursomhelst visade det sig att Johan Fredrik Lindholm, som skribenten i verkligheten hette, skulle få skäl att hålla sig undan omvärlden.

Han skrev om den fattiga industristaden Eskilstuna där det under ytan pågick en hel del fuffens. Den 4 december 1890 brann Eilitz stora fabrik ner till grunden, något Lindholm kunde bevittna på nära håll eftersom han då själv var bosatt i staden. När "Stockholms-detektiven" tre år senare kom

ut fanns där antydningar om att branden var anlagd och att försäkringsbedrägerier låg bakom. Att Lindholm lämnade Eskilstuna för Landskrona samma år var ingen slump. Men något hade han varit på spåren. Sju år senare fälldes flera bemärkta personer för att ha varit inblandade i just den härva han nosat på.

"Stockholms-detektiven" är inte det enda exemplet på att Sörmland är deckarhistorisk mark. I Bo Balderssons "Harpsundsmordet" från 1969 får läsaren glimtar av den anrika herrgården sedd genom stadsrådets tankspridda blick. När vi luktar lagård är vi framme, konstaterar han med sin vanliga bullrigt jordnära st.

Sörmland som deckarmiljö

behandlas i "Deckarnas svenska landskap" som släpptes tidigare i vår. En intressant tendens skymtar. Många deckarförfattare har (i spåren av Henning Mankell som funkade som en litterär Björn Borg-figur för nya talanger och formgrepp) på senare år lämnat stadens kyla och anonymitet för landsbygds idyll.

Men många Sörmländska deckarbegävningar strävar i motsatt riktning. Landskapet skymtar oftast bara genom en bilruta som en blänkande insjö på avstånd, eller som en morgon insvept i hängande dimslöjor. Våra författare har i stället mutat in stadsreviren. Håkan Boström har tagit hand om Eskilstuna, Lars Rambe

Strängnäs och Mariefred, Cecilia Helle Katrineholm medan Stig Ekström lagt beslag på småstadsidyllen Trosa.

Hur framtiden för Sörmland som deckarmiljö ser ut är ovisst. Carin Gerhardsen har nysst släppt den avslutande delen i Hammarbyserien och Liza Marklund begraver med den rykande färskaste "Järnblod" Annika Bengtzon, en karaktär som lär sörjas av fler än vad de flesta av oss kan hoppas på i samband med vår egen hädanfärd. Återstår att se vad som kommer ur dessa författarhänder framöver.

Oavsett vilket, sörmländska arvtagare saknas som synes inte.

Fredrik Borneskans

Liza Marklunds hjältinna Annika Bengtzon kommer från Hälleforsnäs. FOTO: PRESSBILD

”

Sveriges första deckare hette 'Stockholms-detektiven', och trots titeln utspelade den sig alltså till stora delar i Eskilstuna.

Carin Gerhardsen på gatan i Katrineholm där hon bodde som barn och lät delar av handlingen i sin första deckare utspela sig. FOTO: ANNA LITTORIN

Sörmländska deckare

- **Bo Baldersson** "Harpsundsmordet" (1969)
- **Ulla Trenter** "Som man bäddar" (1985)
- **Håkan Boström** "Smörblomman" (2005), "Kvarteret Forellen" (2007)
- **Carl Peter Anvil** (pseud. för Carl-Filip Hammar) "Hole-in-one" (2008)
- **Stig Ekström** "Dödlig export" (2007), "Alienerad" (2009)
- **Lars Rambe** "Spåren på bryggan" (2007), "Skuggans spel" (2010)
- **Cecilia Helle** "Glysas öga" (2011)